

[0041]

18. ‘Kluynje’.

Dit verbum treffen we aan in J. Althuysen’s Friese vertaling (1755) van *psalm* 44 vs 64:

‘Fin schæmte wurt myn ænzigt ræ
Om ‘t luwd fin sokke, dy my huynje,
Dy my dus liltz op ‘t harte *kluynje*.’

De zin van dit ‘*op ‘t harte kluynje*’ is blijkbaar: op ‘t hart trappen, diep leed doen. Het Nfr. kent het verbum *klúnje* nog in de betekenis van: ‘met schaatsen onder de voeten over ‘t land lopen,’ maar ook in die van: ‘door slijk en modder waden’ (W. Dijkstra, *Fri. Wdb*, II, 68). De verbale stam *klún*

vinden we in de samenstelling *klúnhakke*, d.i. iemand, die gebrekkig schaatsenrijdt.

Nu had het oudere Nederlands een substantief *kluin* in de betekenis van een soort van *veen*, of van: *turf* van dit veen gemaakt. Het 'Nedersaksisch' in Overijsel heeft dit substantief in de vorm *klûn* nog in de zin van: langwerpige *turf*, of bagger, (J.M. Galleé, *Wdb. v.h. Geld-Overijs. Dialect*, blz.22 – G.M. Wanink, *Twents Achterh. Wdb.* blz. 123 en 124). Naast dit substantief *kluin* vinden we 't verbum *kluinen*, dat G.J. Boekenoogen, *De Zaansche Volkstaal* 460, aanhaalt uit de *Handvesten v. Assendelft*, 183: 'Item, en sal niemant voortan geoorlooft sijn te baggeren, *cluynen* ofte slijck te haelen uyt eenige gemeene wateren ofte des Heerlijckheys gronden.'

Nu lijkt het mij meer dan waarschijnlijk, dat we in dit *kluinen* en 't Fri. *klúnje* - bij Althuysen *kluynje*- met één-en-hetzelfde verbum te doen hebben, De begrippen *turf* (*kluin*) maken en *baggeren* zijn zeer nauw verwant: *kluin* (laagveen) wordt *opgebaggerd*. Uit deze betekenis *baggeren* kon die van 'door modder en slijk waden' (zie boven) licht gegeneraliseerd worden, immers de turfmaker waadt met zijn waterlaarzen door 't natte veen (Ned. *slik=slijk*). Van laatstgenoemde betekenis tot die, van: op ruwe wijze over iets heen lopen, *op iets trappen*, is slechts één stap. Deze laatste betekenis heeft het werkwoord in bovenvermelde passage bij Althuysen.

(Opmerking. Het Nederlands had ook een substantief *klijn* (= laagveen: Zaanlands: *klijn*, *klien*; Fries: *klyn*, met de samenstellingen: *klynbaggele*, *klijnboar*, *klijndobbe*, *klyndraech*; naast de verba *klynen*, *klienen*. Het *Wdb. d.N. Taal*, VII, 2,4415 neemt verwantschap aan van dit *klijn*, *klien* (gron klain) met *kluin*. De vocaalwisseling in deze woorden levert geen bezwaar op tegen 't aannemen van deze verwantschap, maar identificering van *klyn*, *klien* met de stam van 't Fri. *klúnje* (*kluynje*) is niet mogelijk op grond van de vocalen: Ned. *ie*, Fri. *ú* (*uy*). Het Friese *klyn* kan overgenomen zijn uit 't Hollands, *klien*).

Chr. Stapelkamp.